

Barbaros Mh. Ahlat Sk. Varyap Meridian Sitesi
E1 Blok Kat:23 D:153 Batı Ataşehir / İSTANBUL / TÜRKİYE
Tel: +90.216 510 00 39 – 40 Faks: +90.216 510 00 38
E-mail: ismail@mustafatopaloglu.av.tr
Web: www.mtopaloglu.av.tr

BİR YARGITAY KARARI İŞİĞİNDA TAHKİM YARGILAMASINDA DAVALARIN AYRILMASI

Av. Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU

A. Yasal Düzenlemelerde Davaların Ayrılması

Davaların ayrılması ya da uygulamadaki adıyla tefrik, birlikte açılmış veya sonradan birleştirilmiş davaların, yargılamanın daha sağlıklı yürütülmesi için birbirinden ayrılarak ayrı dosyalar hâlinde görülmesidir. Buna göre mahkeme, davanın her aşamasında, taraflardan birinin talebi üzerine veya kendiliğinden, davaların ayrılmasına karar verebilir. Ayrılan davalara kural olarak yine aynı mahkeme bakmaya devam eder. Devlet yargılamasında davanın ayrılması HMK m.167 hükmünde düzenlenmiştir.

İç tahkim bakımından HMK’da, milletlerarası tahkim bakımından MTK’da davaların ayrılmasına ilişkin doğrudan bir kanuni düzenleme yer almamaktadır. Tahkim hukukuyla ilgili çalışmalarda birkaç eser dışında konunun üzerinde durulmamıştır. Ancak bir tahkim davasında verilen davaların ayrılması kararı iptal davası ve temyiz aşamasından geçmiştir.

B. Davaların Ayrılmasına Karar Verilen Tahkim Yargılamasına İlişkin Uyuşmazlık

Ad-Hoc tahkim olarak görülen davada, maden işletme ruhsatının işletilerek kazancın paylaşılmasına ilişkin bir adi şirket söz konusuydu. Adi şirket ilişkisinde, bir taraf maden ruhsatını koyacak ve işletmeyi gerçekleştirecek diğer taraf da yatırım sermayesini temin edecekti. Maden ruhsatını işlemeye alınamaması ve kazanç elde edilememesi nedeniyle taraflar arasında çıkan uyuşmazlık tahkim yargılamasına taşınmıştır.

Tahkime başvuran taraf, ortak amacın karşı tarafın kusuru nedeniyle imkânsızlaştığını ileri sürerek adi şirketin TBK uyarınca kendiliğinden sona erdiğinin tespiti ve bu nedenle uğradığı müspet zararının tazminini talep etmiştir. Buna karşılık tahkimde davalı, cevabında asıl davanın reddini istemiş ve cevap süresi içinde karşı dava açmıştır.

Davalı/Karşı Davacı açmış olduğu karşı davada, davacı/karşı davalının adi şirket sözleşmesi uyarınca şirkete getirmesi gereken yatırım sermayesi getirme borcunu yerine getirmediğini, gerekli araç gereç ve ekipmanı sağlamadığı gerekçesiyle adi şirket sözleşmenin ya kendiliğinden sona erdiğinin kabulü, Hakem Kurulunun aksi kanaatte olması halinde haklı nedenle sona erdirilmesini, söz konusu adi şirket ilişkisi nedeniyle yaptığı tüm masraflar ile uğradığı müspet ve menfi zararın tazmini talep etmiştir. Davacı/Karşı Davalı da karşı davada ileri sürülen tüm taleplerin reddine karar verilmesini istemiştir.

C. Geri Alınan Karşı Davanın Asıl Davadan Ayrılması

Davalı/Karşı Davacı, ikinci cevap dilekçesinde, tüm haklarını saklı tuttuğunu beyan ederek karşı dava hakkında HMK uyarınca “davanın atıye bırakılmasına” karar verilmesini talep etmiştir. Davanın atıye bırakılması beyanı, HMK m.123 uyarınca davanın geri alınması niteliğindedir (**Elgün, Emel Şeyda:** Medeni Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması, Ankara 2011, s.163; Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 09.03.2017 tarih ve E. 2017/5694, K.2017/4888). Davacı/Karşı Davalı da karşı davanın geriye alınmasını kabul ettiğini açıkça bildirmiştir.

Tahkimde görülen karşı davada da karşı davanın görülmesi hukuki yarar şartına bağlıdır Asıl dava devam ederken karşı davanın sona ermesi veya açılmamış sayılması hakkında karar verilemez. (**Yılmaz, Ejder:** Hukuk Muhakemeleri Şerhi, C.??, Ankara 2021, s.2957.). Geri alınmış bir karşı davanın artık asıl davayla birlikte devam etmesinde de hukuki yarar bulunmamaktadır. Bunun için karşı davanın asıl davadan ayrılarak ayrı bir dosya üzerinden yürütülerek yeni oluşan dosya üzerinde bu hususta bir karar oluşturulması gerekir.

HMK'nın 167. maddesinde mahkemelerde görülen davaların ayrılması usulünün tahkim yargılamasında da uygulanarak, karşı dava veya objektif dava yığılmasının bulunduğu birden fazla talep içeren davanın ayrılması mümkündür. Tahkimde görülen davaların ayrılmasına yargılamanın her aşamasında karar verilebilir (**Ağırman, Doğan:** Milli & Milletlerarası Tahkim, Ankara 2022, s. 512.)

Hakem Kurulu da tahkim yargılamasında, Davalı/Karşı Davacının karşı davayı atıye bırakma beyanını ve Davacı/Karşı Davalının bu beyanı açık kabulünü değerlendirmiş ve ortaya çıkan bu durum nedeniyle karşı davanın asıl dava ile birlikte yürütülmesinde hukuki yarar kalmadığı görüş ve kanaatine ulaşmıştır. Bu gerekçeyle Hakem Kurulu tarafından karşı davanın asıl davadan ayrılmasına yönelik ara karar tesis edilmiştir.

Hakem Kurulu tarafından davaların ayrılması yönünde verilen söz konusu ara karara karşı asıl dava hakkında verilecek nihai kararlar birlikte HMK m.439 hükmü gereği bir ay içinde yetkili İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinde iptal davası açılabilir de belirtilmiştir.

D. Tahkim Yargılamasında Karşı Davanın Geri Alınması

Asıl davadan ayrılmasına karar verilen karşı dava için oluşturulan ayrı dosya, karşı davacının davayı atıye bırakma/geri alma talebi hakkında karar vermek için aynı Hakem Kurulu tarafından tekrar ele alınmıştır.

Davanın geri alınması, davacının dava konusu ettiği hakkının takibinden ileride tekrar dava açma hakkını saklı tutarak vazgeçmesidir. Davayı geri alma, dava konusu hakka bir etki etmeden davanın derdest olma durumunu sona erdirir. Ayrıca, mahkemenin esastan karar vererek uyuşmazlığı hukuken çözüme bağlaması şimdilik ertelenmiş olmaktadır. (**Tanrıver, Suha:** Medeni Usul Hukuku, C.I, 3. Bası, Ankara 2020, s.658.)

Tahkim yargılamasında da davanın geri alınması mümkündür. Gerek iç gerekse milletlerarası tahkimde davanın geri alınabileceği yasal olarak öngörülmüştür. Tahkim davasının geri alınması hususuna ilişkin MTK m.13/B-1 hükmünde "Davalının itirazı üzerine hakem veya hakem kurulunun uyuşmazlığın kesin olarak çözümünde davalının hukuki yararı bulunduğunu kabul etmesi hali hariç, davacı davasını geri alırsa..." denilerek davanın geri alınmasıyla tahkim yargılamasının sona ereceği düzenlenmiştir. Aynı hüküm HMK m.435(1 -a) alt fıkrasında da tekrar edilmiştir (**Topaloğlu, Mustafa:** Prof. Dr. Hasan Pulaşlı' ya Armağan, Tahkim Yargılamasında Davanın Geri Alınması - Feragat ve Sulh, C.I, Ankara 2023, s.1412.).

Tahkimde davanın geri alınmasına ilişkin MTK m.13/B-1 ve HMK m.435(1-a)hükmünde devlet yargısındaki HMK m.123 hükmünden farklı bir esas getirilmiştir. Davanın geri alınmasında davalının

mutlak açık rızasının bulunmasına ilişkin ilke tahkimde yumuşatılmıştır (**Umar, Bilge:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011, s.1192.). HMK m.435(1-a) hükmüne göre Hakem Kurulu, davalının kendisine bildirilen geri alma beyanını açıkça kabul etmesi, karşı çıkmaması veya ya da davalının geri almaya itirazının reddedilmesi halinde tahkim yargılamasına devam etmeyip sona ermesine karar verir. Hakem Kurulunun davanın geri alınması nedeniyle yargılamayı sona erdirmesi, usule ilişkin nihai bir karardır. Hakem Kurulunun davacının geri alma beyanı nedeniyle davaya devam etmemesi halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

Hakem Kurulu, bu değerlendirmelere paralel olarak somut olaydaki tahkim yargılamasında hüküm kesinleşmeden önce geri alma beyanının karşı tarafça kabul edilmesi nedeniyle yargılamanın sona erdirilmesi gerektiğinden bahisle karşı davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

E. Davanın Açılmamış Sayılmasına Karar Verilen Hakem Kurulu Kararında Yargılama Masrafları

Taraflar ile hakemler arasında hakem ücreti de dahil tarafların hak ve borçlarını gösteren bir borçlar hukuku sözleşmesi olan hakem sözleşmesi akdedilmişse, hakem ücreti bu sözleşmeye göre belirlenir. HMK m.440(3) hükmüne göre hakem sözleşmesi veya tahkim sözleşmesine göre belirleme imkânı bulunmayan hakem ücreti konusunda taraflarla hakemler arasında ayrıca anlaşma sağlanamaz ise Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakem Ücret Tarifesi 'ne göre hesaplama yapılarak hakem ücretine hükmedilmesi gerekmektedir. Davanın geri alınması, konusuz kalması, feragat, kabul veya sulh halinde hakem ücreti Tarifenin 6.maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Yine Tarife'de tahkim yargılamasının delillerin sunulması prosedürü tamamlanmadan önce gerçekleşmesi halinde hakem ücret tablosunda belirlenen ücretinin yarısı oranında hakem ücreti ödenmesine karar verileceği öngörülmüştür. Söz konusu uyuşmazlıkta Hakem Kurulu, açılmamış sayılmasına karar verilen karşı dava nedeniyle davacının hakemlerin ücretini ödemeye mahkum edilmesine karar vermiştir.

Davanın geri alınmasına karar veren tahkim mahkemesi taraflar aksi yönde anlaşmamışlarsa davacıyı yargılama giderlerini ve bu arada davalı yararına avukatlık ücreti ödemeye mahkum eder. Tahkim yargılamasında geri alınma nedeniyle davanın açılmamış sayılması halinde davacıya yükletilecek vekalet ücreti Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 7 ve 13. maddeleri birlikte uygulanarak belirlenir. Söz konusu vekalet ücreti tahkim yargılamasında dava yönetim toplantısı yapılmadan ve tutanak imzalanmadan verilmiş ise, tarife ücretinin yarısına; duruşma tutanağının imzalanmasından sonra verilmiş ise Tarifedeki ücretin tamamına hükmedilir. Nispi tarifeye göre hesaplanacak vekalet ücreti asliye hukuk mahkemesi için öngörülen maktu vekalet ücretini geçemez. Ancak dava değerine göre hesaplanacak nispi vekalet ücretinin maktu ücretin altında kalması mümkündür (**Kaya, Hasan:** Yargılama Giderleri, Ankara 2021, s.248.). Yargıtay kararına konu olan uyuşmazlıkta Hakem Kurulu karşı davacıyı maktu bedeli (30.000.-TL) geçmemek üzere avukatlık ücretini ödemeye mahkum etmiştir.

F. Davaların Ayrılması ve Açılmamış Sayılma Kararlarının İlişkin İptal ve Temyiz Yargılaması ve Yeni İçtihat

Karşı davanın davacısı, Hakem Kurulunun Ad-Hoc tahkim davasında karşı davanın asıl dava ile birlikte yürütülmesi gerekirken kamu düzenine aykırı olarak tefrik kararı verildiğini, dava dosyası tefrik edildikten sonra davanın atıye bırakıldığını, harçlar ödenmediği ve ıslah da yapılmadığı halde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesini ve maktu hakem ücretine karar verilmesi gerekirken nisbi ücrete karar verilmesinin, dosya masrafı ve maktu vekalet ücretine hükmedilmesinin yerinde olmadığı gerekçesiyle 19.03.2025 tarihli tefrik ara kararı ile 20.03.2025 tarihli davanın açılmamış sayılmasına ilişkin nihai hakem kararının HMK m.439 (2-f,ğ) hükümleri uyarınca iptali için İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3.Hukuk Dairesi E.2025/2, K.2025/3 sayı ile görülen iptal davası açmıştır.

Karşı davanın davalısı; iptal davasına verdiği cevapta, davacının ayrılma kararının davacının kendilerince de kabul edilen davayı geri alma beyanında bulunduğundan Hakem Kurulu'nun davayı yönetim yetkisini kullanarak davaların ayrılmasına karar vermelerinin hukuka uygun olduğunu, davacının ayrılma kararının kamu düzenine aykırı olduğu iddiasına ilişkin hiçbir delil sunmadığını, tahkim davasında da davanın geri alınması halinde davanın açılmamış sayılması gerektiğini, tahkim anlaşmasında hakem ücretine ilişkin bir hüküm bulunmadığından ve taraflarca da anlaşma sağlanmadığından hakem ücretinin Hakem Ücret Tarifesinin 6.maddesine göre delillerin tamamlanma süreci tamamlanmadığından 10.980.000.-Euro'luk karşı davanın açılma anındaki kura göre belirlenen değeri üzerinden hesaplanan hakem ücretinin yarısına hükmedilmesinin, makbuzları bulunan tahkim giderlerine ve Avukatlık Asgari Ücret tarifesine göre belirlenmesinin uygun olduğunu savunarak iptal davasının reddine karar verilmesini istemiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3.Hukuk Dairesi ise Hakem Kurulunun yetkili olduğu konuda ve tahkim konusu ile sınırlı biçimde yargılama yaptığını, karşı davanın gider ve usul durumu ile atıye bırakma beyanı birlikte değerlendirildiğinde davaların birlikte görülmesinde hukuki yarar kalmadığını, atıye terk beyanının HMK m. 123 anlamında davayı geri alma niteliğinde bulunduğunu ve geri alma beyanının karşı tarafça kabul edildiği değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu nedenle mahkeme davaların ayrılması hakkında verilen ara kararda ve davanın açılmamış sayılmasına yönelik verilen nihai kararda iptal sebebi oluşturacak nitelikte bir hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna vararak davacının iptal talebini reddetmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesinin iptal davasının reddine ilişkin kararına davacı aynı gerekçelerle Yargıtay'da temyiz başvurusunda bulunmuştur. Söz konusu iptal davasının reddine ilişkin kararı yönelik temyizen inceleyen Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18.04.2025 tarih ve E.2025/4484, K.2025/5907 sayılı kararıyla Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir.

Yargıtay söz konusu onama kararında, HMK m.439 hükmünde hakem kararlarının iptali sebeplerinin tahdidi olarak sayıldığını, tahkim dosyasında tahkim yargılaması süresince eşit olarak iddia, savunma ve itirazlarını ileri sürme imkanı tanındığı, istemin tamamı hakkında karar verildiği, yargılamanın yasada öngörülen usul kurallarına uygun olarak yürütüldüğü, kamu düzenine aykırılığın söz konusu olmadığı, uygulanacak hukuk kurallarının tespiti ve yorumunun hakem heyetine ait olduğu, hakem seçimine bir itiraz bulunmadığı, tarafların hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmediği, hükmedilen yargılama giderlerinin yerinde olduğu, gerekçelerine yer verilmiştir.

İncelenen Yargıtay içtihadının tahkim hukuku açısından biri asli diğeri tali olmak üzere iki önemli sonucu bulunmaktadır. Önemli olan birinci sebep, Kanuni veya sözleşmesel bir hüküm bulunmasa da Hakem Mahkemesi de davaların veya karşı davanın ayrılmasına karar verilebileceğinin yüksek yargı içtihadıyla kabul edilmiş olmasıdır. Başka bir deyişle Yargıtay hakemlerin de Devlet yargısında olduğu gibi davaların ayrılmasına karar verme yetkilerinin bulunduğunu açıkça ifade etmiş olmaktadır. Bu konuda yeni bir içtihat oluşmuştur.

Diğer tali ve ikinci sonuç ise, tahkim yargılamasında da, davanın geri alınması halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceğinin, açılmamış sayılma halinde yargılama masraflarına davacının katlanacağını, deliller toplanma süreci tamamlanmadığından Hakem Ücret Tarifesine göre hesaplanan ücretin yarısına hükmedileceğinin ve nispi olarak hükmedilecek avukatlık ücretinin maktu ücreti geçmeyeceğinin Yargıtay tarafından da uygun bulunmuş olmasıdır.